

2 Ιουνίου 2016

Πότε πεθαίνει ένα ανθρώπινο πλάσμα; (Άγγελος Αλεκόπουλος)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Οι εξελίξεις στον χώρο της ιατρικής τεχνολογίας είχαν σαν αποτέλεσμα την αλλαγή των αντιλήψεων για τον θάνατο. Έτσι διατυπώθηκε προέκυψε ο όρος “εγκεφαλικός θάνατος” που προσδιορίστηκε ως η ανεπανόρθωτη απώλεια της ικανότητας για συνείδηση σε συνδυασμό με την ανεπανόρθωτη απώλεια ικανότητας της ικανότητας για αυτόματη αναπνοή.

Η σύνδεση μεταξύ ιατρικής και της υψηλής τεχνολογίας φαίνεται, εκτός του άλλων, και στις περιπτώσεις εκείνες που ο άνθρωπος σε κρίσιμες καταστάσεις εισάγεται στις Μονάδες Εντατική Θεραπείας. Από την δεκαετία του 1960 στην Αμερική και σε άλλες Δυτικές χώρες, η ανάπτυξη των Μ.Ε.Θ. και γενικότερα της ιατρικής τεχνολογίας, είχαν ως αποτέλεσμα την μακροχρόνια και επιτυχή καρδιοαναπνευστική υποστήριξη ατόμων με βαριές και ανεπανόρθωτες κρανιοεγκεφαλικές βλάβες. Άτομα που σε διάστημα λεπτών, ωρών ή λίγων 24ώρων θα έπαυαν να αναπνέουν σήμερα με τη βοήθεια των τεχνιτών μέσων (αναπνευστήρας κ.λπ.) μπορούν να έχουν κανονική κυκλοφορία αίματος και αναπνοής και επομένως κανονική λειτουργία των ζωτικών οργάνων.

Σε αυτές τις περιπτώσεις ενώ δεν επανέρχεται η νοητική, συναισθηματική και συνειδησιακή δραστηριότητα του εγκεφάλου, η καρδιά κτυπά και ο μεταβολισμός και η πέψη μπορεί να συνεχίζονται κανονικά . Αυτό συμβαίνει έως ότου αποφασιστεί η διακοπή της μηχανικής υποστήριξης του ασθενούς.

Οι εξελίξεις αυτές, όπως ήταν επόμενο, μετατόπισαν την αντίληψη για το θάνατο, αρχικά των γιατρών και των νοσηλευτών και αργότερα του νομικού κόσμου και της κοινής γνώμης, από την παύση της καρδιοαναπνευστικής λειτουργίας στην παύση της εγκεφαλικής. Οι Αμερικάνοι ιατροί που από πολύ παλιά πειραματιζόταν στις μεταμοσχεύσεις συμπαγών πτωματικών οργάνων είδαν από την πρώτη στιγμή αυτή τη «νέα τάξη νεκρών ασθενών» ως ιδανικούς δότες οργάνων. Αυτός είναι και ο λόγος που πρωτοστάτησαν στην αμφισβήτηση της ακρίβειας του ισχύοντος ορισμού θανάτου (αναστολή της καρδιάς και της αναπνοής) και στη διατύπωση ενός νέου ορισμού του λεγόμενου «εγκεφαλικού θανάτου», «της Ανεπανόρθωτης απώλειας της ικανότητας για συνείδηση σε συνδυασμό με την ανεπανόρθωτη απώλεια ικανότητας της ικανότητας για αυτόματη αναπνοή»[\[1\]](#) της νέκρωσης δηλαδή του εγκεφαλικού στελέχους από το οποίο ξεκινούν οι λειτουργίες της αναπνοής και κυκλοφορίας και μέσω του οποίου ολοκληρώνεται η δραστηριότητα των εγκεφαλικών ημισφαιρίων.

Ήδη από το 1959 οι Γάλλοι Mollaret et Goulon προσπάθησαν για πρώτη φορά να καθορίσουν τα κριτήρια για τη διάγνωση του εγκεφαλικού θανάτου.[\[2\]](#) Η πρώτη

παρουσίαση του ορισμού του εγκεφαλικού θανάτου έγινε στο ιατρικό περιοδικό New England Journal of Medicine της 5^{ης} Αυγούστου του 1968, από την ορισθείσα εξεπιτούτου επιτροπή της Ιατρικής Σχολής του Χάρβαρντ, η σύσταση της επιτροπής ήταν: δέκα γιατροί, ένας νομικός, ένας ιστορικός και ένας θεολόγος, η επιτροπή παρουσίασε ως κριτήριο του εγκεφαλικού θανάτου τη μόνιμη απώλεια του συνόλου της εγκεφαλικής λειτουργίας, δηλαδή του μη αναστρέψιμου κώματος. Η επιτροπή θεώρησε ότι με την τεχνολογική πρόοδο στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας ο παλιός ορισμός του θανάτου επέφερε σύγχυση και ότι ο επαναπροσδιορισμός του θα ανακούφιζε τους ασθενείς, τις οικογένειες τους, το Νοσοκομείο και από την άλλη μεριά θα διευκόλυνε τη διενέργεια μεταμοσχεύσεων. [\[3\]](#)

Από εκεί και πέρα υπήρξαν και άλλες επιτροπές που ασχολήθηκαν με το θέμα του εγκεφαλικού θανάτου με κυριότερες: την επιτροπή των Ιατρικών Κολλεγίων της Αγγλίας (1976), την ομάδα της Μινεσότα (1978) και την επιτροπή που ορίστηκε από τον πρόεδρο των ΗΠΑ (1981) της οποίας τα κριτήρια εφαρμόζονται μέχρι σήμερα με ελάχιστες προσθήκες. [\[4\]](#)

Η έννοια του εγκεφαλικού θανάτου ανέτρεψε πολλά στην παραδοσιακή ηθική και στην κοινή λογική για τον θάνατο. Ο τρόπος προσέγγισης άλλαξε σε τρία κρίσιμα σημεία : α) πότε πεθαίνει ένα ανθρώπινο πλάσμα, άρα β) πότε είναι επιτρεπτό να μην διατηρούν οι γιατροί τον ασθενή στην ζωή και γ) πότε είναι επιτρεπτή η αφαίρεση οργάνων για μεταμόσχευση. [\[5\]](#)

Επιπροσθέτως, ένα ακόμα ερώτημα που ανέκυψε αμέσως ήταν εάν «θα πρέπει να παρατείνονται οι ζωτικές λειτουργίες μετά τον εγκεφαλικό θάνατο», (όπως για παράδειγμα περίπτωση εγκύου γυναίκας με εγκεφαλικό θάνατο, που κρατείται εν ζωή έως ότου γεννηθεί το μωρό της -και μετά τι;) και εάν αυτό δεν πρέπει να γίνεται τότε «με ποιο τρόπο είναι δυνατόν να διαγνωσθεί ο εγκεφαλικός θάνατος, χωρίς να υπάρχει αμφιβολία για τη μη ύπαρξη του». Σήμερα στις περισσότερες δυτικές χώρες όπου γίνονται μεταμοσχεύσεις, ειδικοί νόμοι και ιατρικοί κώδικες αναγνωρίζουν ότι ο εγκεφαλικός θάνατος ταυτίζεται με το θάνατο του ατόμου. [\[6\]](#)

Σημειώσεις

[\[1\]](#) Μαρία Γιαννάκου- Πεφτουλίδου, «Η Περίπτωση του εγκεφαλικού θανάτου», στο περιοδικό Θέματα Αναισθησιολογίας και Εντατικής Ιατρικής, Δεκέμβριος 2010, τεύχος 20.41, σελ.:19

[2] Μαρία Γιαννάκου- Πεφτουλίδου, «Η Περίπτωση του εγκεφαλικού θανάτου», στο περιοδικό Θέματα Αναισθησιολογίας και Εντατικής Ιατρικής, Δεκέμβριος 2010, τεύχος 20.41, σελ.:19

[3] Μανώλης Γαλανάκης, «Σημαντικοί σταθμοί στην Ιατρική ηθική», στο συλλογικό τόμο, Θέματα Βιοηθικής ,Ηράκλειο 2013. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης . σελ.:61-62

[4] Μαρία Γιαννάκου- Πεφτουλίδου, «Η Περίπτωση του εγκεφαλικού θανάτου», στο περιοδικό Θέματα Αναισθησιολογίας και Εντατικής Ιατρικής, Δεκέμβριος 2010, τεύχος 20.41, σελ.:19

[5] Μανώλης Γαλανάκης, «Σημαντικοί σταθμοί στην Ιατρική ηθική», στο συλλογικό τόμο, Θέματα Βιοηθικής ,Ηράκλειο 2013. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης . σελ.:62

[6] Ελένη Παπαγαρούφαλη, «Εγκεφαλικός Θάνατος Η πολιτική Οικονομία της Ψυχής. Μια Ανθρωπολογική Προσέγγιση» στο διαδικτυακό τόπο, <http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&pid=iid:1189&lang=el>, ανακτήθηκε 05/12/014.

Παρατήρηση: το παρόν κείμενο αποτελεί τμήμα της Διπλωματικής Εργασίας “Βιοηθικά προβλήματα στην Μονάδα Εντατικής Θεραπείας” που εκπόνησε ο κ. Άγγελος Αλεκόπουλος, στο πλαίσιο του προγράμματος “Σπουδές στην Ορθόδοξη Θεολογία” της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ), με επιβλέποντα καθηγητή τον κ. Νικόλαο Κόιο και την οποία η Πεμπτουσία δημοσιεύει με τη μορφή σειράς άρθρων.

[Δείτε το προηγούμενο άρθρο της σειράς κάνοντας κλικ **εδώ**](#)